

mentinam *Dudum*, de Privilegiis. Itaque ubi de contraria consuetudine non constiterit, prædicto communi jure standum censeo.

SECTIO IV.

Cur censura juris non reservata possit ab inferioribus tolli.

1. *Ratio dubitandi.* — Ut prædictam doctrinam, ejusque rationem, et illud cap. Nuper, magis explicemus, libet expendere efficaciam illius rationis, quæ in illo textu redditur, scilicet, quia auctor canonis non reservans videtur facultatem concedere. Unde enim sequitur hæc consequentia? Neque enim est formalis, cum ex negatione prohibitionis non sequatur positiva concessio, maxime in materia jurisdictionis. Et ideo nec ratione materiæ tenere videtur; nam quando judex condemnat reum ad aliquam pœnam, licet possit ipse eam relaxare et sibi expresse non reservet, non propterea censetur committere alteri judici inferiori, ut eam possit relaxare; ergo idem erit, licet jus pœnam imponat. Præterea ex illa ratione sequitur, quoties lex fertur a Summo Pontifice absque expressa prohibitione, ne inferior Prælati in ea dispenset, posse omnes Episcopos in ea dispensare, quod consequens admittit Glossa, ibi, in verb. *Non retinuit*, et citat textum in cap. Cum apud, de Sponsalibus, propter illa verba: *Ut quicumque non prohibetur, per consequentiam admittatur*. Quæ non sunt ad rem, quia ibi non est sermo de materia jurisdictionis, sed de libertate, quam unusquisque jure naturæ habet ad contrahendum matrimonium, si aliunde non prohibeatur. Sicut etiam in cap. Sunt nonnulli, 16, quæst. 1, quod citat, sermo est de religiosis sacerdotibus, qui ex se apti sunt ad sacerdotalia munera obeunda, nisi aliunde prohibeantur. Nihil ergo illa jura ad rem præsentem faciunt; nam aliud est posse uti potestate propria et quasi innata ex vi naturæ, vel consecrationis aut muneris; aliud vero novam potestatem recipere; nam de priori usu verum est, quod dum non prohibetur, conceditur vel potius permittitur; de posteriori autem potestate, vel usu illius non videtur posse universaliter concedi.

2. Quod specialiter probatur in exemplo adducto de potestate dispensandi; alias sequitur posse Episcopum dispensare in omnibus gradibus prohibitis, v. gr., hoc ipso quod non est eis expresse prohibita dispensatio. Item posset dispensare in temporibus ordina-

tionum, *extra tempora*, quæ vocant, confectendo, aut extra præscripta tempora ordinando, quod est contra usum Ecclesiæ et contra plura capita tituli de Temporibus ordin., cap. Cum quidam, cap. Litteras, cap. Vel non est; et in cap. Dilectus, expresse dicitur, Archiepiscopum non potuisse cum Episcopo dispensare, ut eodem die tres sacros Ordines conferret. Et redditur ratio, quia *illi hujusmodi dispensatio a canone minime est permissa*, ubi Gloss. advertit, ex eo textu colligi, Episcopos non posse dispensare in communi jure nisi in casibus sibi permissis. Neque enim potest commode exponi, *minime permissa*, id est prohibita, quia sæpe nulla est positiva prohibitio; ut in casu illiusmet textus, ante illud Pontificis responsum non erat talis expressa prohibitio, et nihilominus respondet Pontifex, Archiepiscopum illum non potuisse dispensare; ergo non loquitur de prohibitione positiva, sed de non concessione; ergo, sicut ad concedendam potestatem dispensandi non satis est non prohiberi, nisi per positivum actum concedatur potestas, ita etiam neque ad potestatem absolvendi.

3. *In sola dispensatione a censura locum habere prædictam illationem.* — De hac difficultate multa disputant Doctores juris Pontificii in citatis locis, et in cap. At si clerici, de Judiciis, ubi Abbas, § De adulteriis, num. 4, varias refert opiniones, quas nunc examinare prolixum esset, et alienum a nostro instituto. Aliis ergo omissis, quoad propositam difficultatem et intelligentiam dicti cap. Nuper, concedendum est, quod ratio facta convincit, per se ac formaliter loquendo, in actibus ad jurisdictionem pertinentibus non recte inferri: *Talis actus non prohibetur specialiter; ergo facultas ad illum conceditur*; nam hæc duo sunt valde diversa, et posterius non continetur in priori, sed est aliquid majus. Quo fit, ut ratio illa cap. Nuper, non sit extendenda ad omnem actum jurisdictionis Ecclesiasticæ, ut sunt dispensationes legum, irregularitatum, etc., quia tota illa ratio fundatur in illa consecutione. Si ergo illa non tenet ex proprietate ac formalitate verborum, non potest ex illa sumi argumentum ad omnes materias. Unde abutuntur plane illo textu Doctores, qui ex illo colligunt Episcopum cum suis subditis posse dispensare in toto jure Pontificio, nisi dispensatio expresse sit reservata Pontifici, tum propter rationem dictam, tum etiam quia est longe diversa ratio de absolute censuræ et de dispensatione, ut

statim dicitur; tum denique, quia alias posset similiter inferri, parochum posse dispensare in jure Pontificio, quia textus ille et ratio ejus, quoad facultatem absolvendi, æque procedit de parcho; ergo si ex illa licet colligere facultatem dispensandi, tribuenda erit parcho.

4. *Etiam respectu Episcoporum.* — Adde, sententiam illam etiam quoad Episcopos non solum non colligi ex illo textu, sed etiam falsam esse, ut probant jura adducta, et quæ supra tetigimus disputatione præcedente, tractando de dispensatione in censuris, et præterea, quia ex natura rei inferior non potest dispensare in legibus superioris. Propterea enim Papa non potest, per se loquendo, dispensare in jure divino, neque parochus in lege Episcopi; ergo neque Episcopus in lege Papæ; neque enim minor est subordinatio inter eos, nec pejoris conditionis est Papa comparatione Episcopi, quam Episcopus comparatione parochi sibi subditi. Si ergo ex natura rei non est hæc potestas in inferiori, ut illam habeat, non satis est, ut non prohibeatur, sed necesse est, ut concedatur. Ut, si Papa potest dispensare in aliquo particulari jure divino positivo, necesse est, ut aliqua speciali ratione vel traditione constet, Christum specialiter dedisse talem potestatem. Et idem manifestum est in exemplo parochi respectu legis Episcopalis; ergo idem erit de Episcopo respectu juris Pontificii. Quod maxime procedit, si verum est, ut fortasse est, Episcopos habere totam suam jurisdictionem a Summo Pontifice; nam tunc clarum est non habere jurisdictionem ad dispensandum in ejus legibus, nisi ab ipso concedatur. Sed tamen idem dicendum censerem, etiamsi jure divino haberent suam potestatem; nam quæ a Deo sunt, ordinata sunt; cum ergo potestas Pontificis ipso jure divino superior sit, et suprema, etiamsi eodem jure sub illo instituti essent alii Pastores, haberent ex eo proportionatam potestatem, quæ talis non esset, si facultatem ex se haberent ad dispensandum in legibus sui superioris; hoc enim monstruosum esset.

5. *Axioma exponitur.* — Quapropter axioma illud, quod a multis Doctoribus admittitur: *Quidquid potest Papa in tota Ecclesia, potest Episcopus in sua diocesi, nisi prohibeatur*, absolute loquendo, verum non est, quia nec ratione fundari potest, nec inductione probari. Quin potius exemplis adductis de dispensationibus falsum ostenditur. Addique

possunt alia exempla de legibus irritantibus. Potuit enim Papa irritare clandestina matrimonia, quod sine dubio non potuisset Episcopus in suo Episcopatu. Potuit item Pontifex personas reddere inhabiles ad matrimonium, vel ratione talis voti, vel talis delicti, quod nullus concedet Episcopis in suis diocesisibus. Addi posset exemplum de institutione censurarum, quam supra diximus esse ita propriam Pontificis, ut ab Episcopis in suis diocesisibus propria auctoritate fieri non possit, non quia sit illis prohibitum (nullibi enim talis prohibitio invenitur), sed quia non est concessum. Ergo axioma illud vel admittendum non est, vel limitandum est, ut intelligatur de his solum, quæ ad ordinariam et communem animarum gubernationem pertinent, ac moraliter necessaria sunt; ad quem ordinem per se non spectant mutationes aut dispensationes legum, quæ a superioribus latæ sunt.

6. Necesse est igitur, ut omnis potestas dispensandi vel mutandi legem superioris ab ipso superiori manet; et quantum ad hoc idem credimus de potestate absolvendi a censura ob easdem rationes. Addimus vero necessarium non esse, ut hæc concessio specialiter fiat in unaquaque lege vel præcepto; potest enim generali concessione dari, ut per se constat, de qua concessione constare potest, aut per decretum aliquod universale, aut per receptam consuetudinem, seu traditionem explicantem aliquod munus, vel officium cum tali potestate esse institutum. Atque ita credimus contingere in potestate absolvendi a censuris, quod de potestate dispensandi ita ampla dici non potest, neque aliquo jure vel ratione ostendi; sed de hoc alias; illud vero nobis constat ex dicto cap. Nuper. Existimo autem hoc jus seu hanc facultatem non incepisse ab illo decreto, sed antea fuisse, et in illo fundatam esse illam rationem Pontificis: *Quia auctor canonis sibi absolutionem non retinuit, aliis concessit*. Nam sive jus illud antiquius scriptum esset, sive consuetudine et traditione receptum, semper tamen credimus pertinuisse ad munus Pastorum animarum, sive sint principales, ut Episcopi, sive proximi, ut parochi, posse ligatos solvere, præsertim a censura excommunicationis. Ex hacque suppositione recte colligitur, quoties absolutio eis specialiter non prohibetur, eorum potestati committi.

7. *Quare muneri Episcopi et parochi conjuncta sit potestas absolvendi a censura.* — Ratio autem, ob quam non solum munus

Episcopi, sed etiam parochi, cum hac potestate dari creditur, colligi potest primo ex natura ipsius censuræ, præsertim excommunicationis, quia talis est pœna, ut ex intentione Ecclesiæ auferenda sit, quoties reus fuerit dispositus et satisfactionem obtulerit, cap. Qua fronte, de Appellat., et sæpe alias. Et ideo facilius ac generalius conceditur potestas absolvendi, quam dispensandi, ut sumi etiam potest ex cap. Cum illorum, de Sent. excomm., ubi major censetur esse potestas dispensandi, quam absolvendi. Et præsertim, quia hæc potestas absolvendi præcipue respicit bonum eorum, qui absolvendi sunt, non auctoritatem vel dignitatem eorum, qui absolvere debent. Et quia bonum illud est internum et proxime pertinens ad bonum animæ, ideo potestas hæc fuit multo magis necessaria, quam generalis potestas dispensandi. Unde potest altera ratio sumi ex illis verbis Benedicti XI, in Extravag. de Priv., § Observent: *Inconveniens existimamus, ut a peccato absolvat, qui excommunicationem, quæ infligitur maxime a jure, remove non potest.* Quia ergo non solum Episcopus, sed etiam parochus ordinariam habet facultatem absolvendi a peccatis, ideo Ecclesia conveniens judicavit, ut is etiam haberet potestatem ad tollendas censuras jure latas, quoties reservatæ non sunt. Et hoc sensu accipienda est similis ratio, qua nonnulli Theologi utuntur, ex potestate parochorum absolvendi a peccatis colligendo potestatem absolvendi ab hac excommunicatione juris; non est enim ratio per se efficax, sed est congruentia declarans, cur Ecclesia talem potestatem parochis concesserit.

An omnes, qui a mortalibus possunt absolvere, possint etiam a censuris canonis.

8. Hinc vero statim emergit dubium, an hæc potestas extendenda sit ad omnes sacerdotes, qui ex privilegio vel peculiari delegatione nunc possunt subire vicem proprii sacerdotis in sacramento pœnitentiæ ministrando. Et est ratio dubii, quia in illis procedit ratio facta, et quia illi comprehenduntur nomine proprii sacerdotis in cap. Omnis utriusque sexus, ut supra visum est; ergo etiam in præsentia.

9. *Resolutio.* — Ad hoc dubium dicendum est, omnem sacerdotem, qui potestatem jurisdictionis habet, posse absolvere ab hujusmodi excommunicatione non reservata. Ita docent

Soto et Navarrus supra; et hæc est mens antiquorum Theologorum. Et hoc probat etiam sufficienter ratio dubitandi proposita, quia appellatio proprii sacerdotis extenditur ad omnem illum, qui jurisdictionem habet absolvendi a peccatis mortalibus, quia quatenus illud munus exercet, subit vicem et modum sacerdotis proprii; ergo cum absolutio hæc ipso jure committatur sacerdoti proprio, recte intelligitur committi non solum illi sacerdoti, qui est proprius ordinarius ratione beneficii; sed etiam illi, qui per delegationem efficitur quasi proprius, quoad hoc munus absolvendi a peccatis, cum etiam absolutio sit actus delegabilis, et moraliter necessarius ad actum absolutionis sacramentalis.

10. *Prima objectio contra resolutionem.* — *Secunda.* — *Tertia.* — Dices primo: ergo quoties alicui committitur potestas absolvendi a peccatis mortalibus, conceditur facultas absolvendi ab omni excommunicatione juris; ergo eadem proportione, si alicui conceditur facultas absolvendi a peccatis reservatis, eadem ratione intelligitur concessa facultas absolvendi a censuris reservatis. Consequens autem est falsum; ergo et illud prius. Secundo, quia licet is, qui habet jurisdictionem ordinariam, possit illam delegare, tamen qui habet delegatam, regulariter loquendo, non potest subdelegare; sed proprius parochus solum habet hanc potestatem absolvendi a censuris ut delegatam; ergo quando committit alteri sacerdoti simplici, ut subditorum confessiones audiat, non potest illi hanc jurisdictionem subdelegare. Tertio, quia cum proportione argumentando, sequitur, quemlibet simplicem sacerdotem posse absolvere a censura seu excommunicatione minori, quia potest absolvere a peccatis venialibus, et servatur eadem proportio.

Satisfit objectionibus supra factis.

11. *Non omnis qui dat facultatem ad absolvendum a peccatis, dat etiam ad censuras sibi reservatas.* — Respondetur ad primum, negando in rigore primam sequelam; tamen quia consequens multa includit, ideo dicendum est, in casibus reservatis Pontifici verum esse illud consequens, non ex vi illius illationis, sed ex eo quod nullus casus est de facto reservatus Pontifici, nisi qui habet censuram reservatam annexam, ut supra dictum est tractando de sacramento pœnitentiæ; cum ergo a peccatis nemo absolvi possit, nisi prius

absolvatur a censura illis annexa, qui concedit potestatem absolvendi a peccatis reservatis, necesse est, ut potestatem concedat absolvendi a censuris illis annexis. Tum quia principali concessio, conceditur id, quod accessorium est ac necessario consequitur. Tum etiam quia alias inutilis esset talis concessio. Tum denique, quia cum Pontifex non reservet peccata, nisi reservando censuras, non aliter tollit reservationem peccatorum, quam tollendo reservationem censurarum; et ita in hac parte nulla est difficultas, nec controversia inter auctores.

12. At vero de censuris reservatis ab Episcopo non videtur eadem ratio, quia Episcopi habent casus reservatos absque censura annexa; et ideo, quamvis Episcopus concedat omnes casus reservatos, non ideo censetur potestatem absolvendi a censuris sic reservatis concedere, quia hæc duo distincta sunt apud ipsum. Atque ita tradidit Navarr., in Summ., cap. 27, n. 261, qui addit, etiamsi Episcopus concedat omnem suam facultatem et auctoritatem ad audiendam confessionem alicujus et absolvendum illum in confessione, non censi dari facultatem ad absolvendum a censuris reservatis sibi. Qua supposita sententia, neganda est prior illatio; et ratio differentiae est, quia potestas absolvendi a censuris non reservatis jure communi, ex vi ejusdem communis juris, comitatur potestatem absolvendi a peccatis mortalibus, et non ex peculiari concessione aut voluntate illius, qui jurisdictionem absolvendi a peccatis concedit. Potestas autem absolvendi a censuris reservatis alicui manare debet ex propria concessione et voluntate ejus. Et quia hæc concessio et voluntas non satis exprimitur, concedendo casus reservatos, nisi exprimentur censuræ, cum hæc sint diversa et condistincta, ideo quoad hoc non est similis ratio.

13. Quæ responsio satisfacit (ut opinor) quantum ad vim illationis; nihilominus tamen de ipsa assertionem plurimum dubito; nam si Episcopus absolute, et sine distinctione concedit omnes casus sibi reservatos, etiamsi inter illos quidam habeant censuram annexam, alii non habeant, non video cur non omnes sub illa generali clausula comprehendendi sint, cum concessio generaliter, et indistincte fiat, et favores ampliandi sint. Maxime cum recepto et usitato more loquendi, nomine casuum reservatorum etiam illi veniant intelligendi, qui censuram habent annexam. Quod

si sub illa generalitate utriusque casus comprehenduntur, etiam censuras illis annexas comprehendendi necesse est, propter rationes prius factas, quod alias inutilis esset concessio, et quod principali concessio, censetur concedi accessorium, sine quo illud exerceri non potest. Et eadem ratione idem censeo, quando superior concedit totam suam auctoritatem et potestatem ad audiendum et absolvendum aliquos in confessione, quia nisi illa facultas se extendat ad omnes casus reservatos, absolute non est verum, quod concedat totam suam facultatem necessariam ad absolvendum. Item quia juxta communem usum illa concessio sub illis verbis non fit nisi propter casus reservatos. Vide Ugolinum, dict. cap. 10, § 4, num. 12.

14. Atque hæc quidem vera mihi videntur, quando omnes ipsi casus sunt reservati; si vero contingeret censuram esse reservatam Episcopo, et non peccatum propter quod imponitur, ut Navarrus supponit, tunc concessis casibus reservatis, non concederetur censura; procedit enim tunc ratio contrariæ sententiæ, scilicet, illa duo esse diversa, et tunc non esse inter se connexa. Non adducit autem Navarrus casum, in quo censura sit reservata et non peccatum; quanquam enim sæpe peccatum non reservetur, nisi prout substat censuræ reservatæ, ita ut ablata censura vel reservatione ejus, statim censeatur ablata reservatio culpæ, tamen moraliter nunquam fit, ut censura reservetur, et non culpa propter quam imponitur, præsertim loquendo de censura excommunicationis, de qua nunc maxime agimus. Nam suspensio interdum reservatur, non reservata culpa; tunc autem potius habet rationem puræ pœnæ, quam censuræ, ut infra suo loco dicemus.

15. *An, quando parochus jurisdictionem ad absolvendum a peccatis delegat, etiam facultatem absolvendi a censuris concedat.* — Ad secundam objectionem sumenda est responsio ex dictis in præcedenti; nam hæc jurisdictio ad absolvendum ab excommunicatione juris non delegatur a parocho, vel ab Episcopo, sed ab jure, seu ejus auctore. Et ideo quando parochus committit alicui jurisdictionem absolvendi a peccatis, ipso jure illam alius recipit facultatem absolvendi a censuris juris et non reservatis. In quo eadem est ratio de Episcopo; nam etiam ipse habet hanc potestatem, non ut propriam, sed ut delegatam, et commissam a Summo Pontifice, ut ostensum est; et ideo si ratio facta in pa-

rocho esset efficax, etiam probaret, Episcopum non posse committere hanc jurisdictionem, quod tamen est plane falsum et contra Ecclesiae usum. Dicendum ergo est, connexionem illam, ut sic loquar, potestatis absolventi a peccatis mortalibus, et a censuris juris communis, factam esse jure communi; et ideo delegata priori potestate a quolibet ordinario, ex vi ipsius juris statim delegari alteram facultatem. Dici etiam posset, licet potestas hæc sit in parochia, et etiam in Episcopo, ex commissione Pontificis, tamen quia jam communi jure illis commissa est, tanquam ordinariam reputari, ideoque ab eis delegari posse, et communi usu, et consuetudine ita receptam esse. Quam responsionem existimo etiam esse veram, et applicandam ad plures casus, qui cum ex se Pontificii sint, in jure vel antiquo, vel novo Concilii Tridentini Episcopis committuntur, quos tamen ipsi possunt, et solent, non tantum per se, sed etiam per alios expedire, quando in ipsa commissione non fit expressa restrictio, ut supra dictum est, et sumitur ex cap. ultim. de Officio ordinarii, ubi id notat Glossa, et Navarrus, in Summ., cap. 27, num. 45, et Joannes de Lignano, tract. de Censur. Eccles., § 26, num. 3. Reputatur enim illa jurisdictio ut ordinaria, quia ratione dignitatis, aut officii competit, seu (quod idem est) quia stabili lege jam est perpetuo conjuncta cum ordinaria jurisdictione.

16. *Num simplex sacerdos possit a minori excommunicatione absolvere.* — Ad tertiam objectionem Navarrus, in Summ., cap. 27, num. 25, et in cap. Placuit, de Pœnitentia, dist. 6, admittit illud consequens, docens contra Cajetanum, omnem sacerdotem simplicem posse absolvere ab excommunicatione minori, sicut potest absolvere a peccatis venialibus, quia etiam ad absolventum a venialibus requiritur jurisdictio; ergo si omnes sacerdotes possunt a venialibus absolvere, omnes habent aliquam jurisdictionem; ergo pari ratione omnes poterunt absolvere ab excommunicatione minori. Favet huic sententiæ D. Thomas in 4, dist. 18, quæst. 2, art. 5, quæstiunc. 4, dum ait: *A minori excommunicatione quilibet potest absolvere, qui potest absolvere a peccato participationis.* Nihilominus hæc sententia mihi non probatur; nam fundamentum ejus in æquivoco laborat; vel si loquamur dialectice, procedit ex puris particularibus. Concedimus ad absolventum sacramentaliter a culpis veniali-

bus necessariam esse jurisdictionem illius fori, in quo merito reprehenditur vel Cajetanus vel quicumque alius hoc negaverit, ut supra suo loco visum est. Hinc vero quomodo infertur, eosdem sacerdotes habere jurisdictionem ad absolventum a censura minori? Nam hæc jurisdictiones sunt diversarum rationum: illa est fori sacramentalis, hæc fori contentiosi; illaque fortasse datur ex divino jure simul cum caractere sacerdotali, quantum ad venialia peccata; vel si non divino jure, perpetuo concessu Pastorum Ecclesie, immemoriali consuetudine, et traditione, explicato, concessa est; hæc vero neque divino jure datur, cum tota ipsa originem habeat ab institutione humana, neque etiam de concessione illius per Ecclesiam habemus jus aliquod, nec consuetudinem, nec traditionem, de qua constet.

17. *Vera resolutio.* — Quapropter probabilius censeo, solum Episcopum et sacerdotem proprium vel qui ejus vicem gerit, posse absolvere etiam ab excommunicatione minori, quod tenuit Cajetanus, tom. 1, Opusc. 7, ad 2, et in Summ., verbo *Absolutio ab excommunicatione.* Et in hanc sententiam magis inclinat Covarruvias, c. Alma, 4 part., § 12, num. 6. Et eam tenet Ugolinus referens alios, tab. 3, cap. 4, § 5, num. 2. Et præter rationem factam videtur aperte hæc sententia colligi ex dicto cap. Nuper, ubi particularis ille casus, de quo Pontifex fuerat interrogatus, erat de minori quadam excommunicatione, et tamen ipse respondet: *In secundo vero casu a suo Episcopo vel proprio sacerdote poterit absolutionis beneficium obtinere;* ergo non indicavit Pontifex quemlibet sacerdotem idoneum ad absolventum ab illa censura. Adde, quod licet excommunicatio minor possit propter solum veniale peccatum aliquando incurri, tamen aliquando etiam incurritur propter mortale, ut colligitur ex cap. Sacris, de Iis quæ vi, etc.; ergo concessa absolutione ad absolventum a culpa veniali, non est consequens, ut concedatur facultas absolventi ab hac minori censura.

18. *Satisfit tertiæ objectioni.* — Ad objectionem ergo negatur sequela, tum quia non est in omnibus similis proportio, tum maxime quia nullum est jus, ratione cujus hæc jurisdictio absolventi a minori excommunicatione sit conjuncta et annexa jurisdictioni absolventi a venialibus; est autem jus concedens aliam jurisdictionem, ut declaratum est. Et hujus etiam diversitatis potest congrua

ratio reddi, quia confessio venialium non est per se necessaria; possunt enim aliis modis remitti; confessio autem mortalium est per se necessaria ad eorum remissionem; quia ergo ad hanc absolutionem necessario præmitti debet absolutio a censura, ideo conveniens fuit, ut cui prior absolutio committitur, committatur etiam hæc posterior; respectu autem venialium id necessarium non fuit.

19. *An hæc facultas absolventi a censuris juris detur in foro interno, an etiam in externo.* — Aliud dubium est, an absolutio data ex vi hujus decreti et potestatis intelligatur tantum in foro interiori vel etiam in exteriori. Et ratio dubitandi est, quia hæc potestas solum videtur concessa in ordine ad absolutionem a peccatis; sed hoc tantum pertinet ad forum internum; ergo tantum in illo valet hujusmodi absolutio. Ad hanc dubitationem Navarrus sentit, hanc potestatem proprii sacerdotis ad absolventum a censura communis juris solum esse concessam pro foro interiori, non tamen pro exteriori. Quod nulla ratione probat, sed solum ad conciliandas opiniones supra positas id dixisse videtur. Verumtamen cum Pontifex absolute loquatur, et favores sint ampliandi, quam restringendi, non est, cur hunc ita restringamus. Præsertim quia decreta juris Canonici præcipue respondere solent, quoad hujusmodi casus, in ordine ad forum judiciale. Adde, quod non est major ratio admittendi illam distinctionem in sacerdote proprio, quam in Episcopo, cum textus ille æque, et indistincte de utroque loquatur. Non est ergo necessaria illa distinctio; nam licet potestas hæc concessa sit præcipue propter forum internum, cum tamen non limitetur, ad utrumque extenditur quantum est ex vi illius juris. Quod bene notavit Ugolinus, dicto cap. 40, § 5.

SECTIO V.

Quis possit absolvere a censura per canonem reservata.

4. *Regula generalis.* — Ultima regula in hac materia sit: a censuris per canonem reservatis solus auctor canonis, vel ejus superior, vel qui ab eis potestatem habuerit delegatam, potest absolvere. Hæc est manifesta. Sumiturque ex dicto cap. Nuper, fere quoad omnes partes, quas includit. Una est negativa, scilicet, quod alii non possint. Et hæc patet, nam ut ibi dicitur, tunc concedere cen-

setur auctor canonis facultatem, quando non reservat; ergo per reservationem tollit facultatem absolventi. Quod etiam facile ostendi potest ex dictis supra de reservatione casuum in foro pœnitentiæ; est enim eadem proportionalis ratio; nam utraque absolutio est actus jurisdictionis, quam ordinarius judex seu pastor potest sibi reservare. Pars autem affirmativa quoad ipsum auctorem canonis, per se nota est, quia ejus est solvere, cujus fuit ligare. Atque eadem ratione manifestum idem est, quoad superiorem; debetque hæc particula eodem modo intelligi, quo eadem declaravimus in censuris ab homine latis; est enim in hujusmodi censuris a jure eadem ratio et proportio. Atque idem fere est de eadem parte, quoad potestatem delegatam; nam sicut in aliis casibus, ita et in his potestas hæc delegari potest, ut constat etiam ex usu Ecclesie, et ex communi ratione jurisdictionis, quæ delegabilis est. Nihil est autem in his casibus peculiare, quod hanc delegationem impediatur. Item ex dicto cap. Nuper, in quo auctor canonis non reservans censuram, facultatem absolventi aliis concedere censetur; ergo supponitur in ejus potestate et arbitrio esse dare hujusmodi facultatem, etiam in eis casibus, quos sibi reservat. Adde etiam ex superius dictis, potestatem delegandi hanc jurisdictionem esse in omnibus illis, qui ordinario jure, seu ex officio possunt ab aliis censuris absolvere, nam quoad hoc etiam eadem est ratio de iis casibus, et de aliis omnibus, proportione servata.

Quædam pro delegatione censuræ reservatæ notantur.

2. *Pro articulo mortis omnibus sacerdotibus delegatur potestas hæc communi jure.* — In hac ergo assertionem, et in omnibus partibus ejus, quantum ad rem spectat, nulla nova difficultas occurrit. Solum circa modum, et verba, quibus hæc delegatio fieri solet, oportet nonnulla advertere, quæ ad practica dubia expedienda conferre poterunt. Potest ergo hæc delegatio fieri solum pro casu extremæ necessitatis seu articuli mortis; et hoc modo facta est, communi jure et perpetua consuetudine, omnibus sacerdotibus, et pro omnibus censuris reservatis, ratione cujuscumque culpæ, sine exceptione, neque ex parte sacerdotum, neque ex parte culparum, juxta doctrinam Concilii Tridentini, sess. 14, c. 7. De qua re multa possent dici, et dubi-

tari; tamen coincidunt cum illis, quæ in simili puncto diximus circa absolutionem peccatorum in foro sacramentali; et eandem resolutionem hic habent; ibi ergo videri possunt. An vero hæc potestas, quoad absolutionem a censuris, extendatur ad non sacerdotes, pro illo articulo mortis, dicemus inferius.

3. Secundo delegatur hæc potestas communi jure in aliquibus casibus; ut in cap. Mulieres, de Sentent. excomm., committitur Episcopis, ut absolvant certas personas a sententia canonis *Si quis suadente*. Et similis concessio habetur in cap. De monialibus, et cap. ult., eodem titulo, et de Legatis Papæ, in in cap. Quod translationem, et cap. Excommunicatis, de Offic. Legati. Sic enim in Concilio Tridentino, sess. 24, c. 6, committitur Episcopo potestas absolvendi subditos ab omnibus casibus occultis Sedi Apostolicæ reservatis; de quo decreto multa dicta sunt loco supra citato de sacramento pœnitentiæ, quæ in absolutione a censuris eodem modo procedunt. De hac ergo concessione juris nihil dicendum occurrit; sed solum consideranda esse verba canonis, et juxta illa de hujusmodi facultate judicandum esse. Et quidem, si concessio sit particularis ad determinatam censuram, res erit facilior, quia verba etiam erunt determinata et particularia. Quando vero concessio est generalis, et per universalia verba, poterit esse in ejus interpretatione nonnulla major difficultas; ad ejus tamen intelligentiam conferre poterunt, quæ statim de aliis concessionibus annotabimus; nam quoad hoc est in omnibus eadem ratio.

4. *Variis modis delegatur hæc potestas.* — Alio ergo modo potest hæc delegatio, seu concessio fieri ab homine, ut ita dicam, et interdum fit solo verbo determinatæ personæ, vel in particulari casu, vel in generali. Aliquando vero fit per privilegia perpetua, ut sunt illa, quæ conceduntur religionibus; quomodo nostris confessoribus concessa est a Pontificibus facultas absolvendi ab omnibus censuris reservatis etiam Summo Pontifici, exceptis illis, quæ continentur in bulla Cœnæ Domini. Et aliæ religiones, præsertim Mendicantes, alia privilegia hujusmodi habent, ut videre licet in compendio privilegiorum, titulo, *Absolutio quoad seculares*. De quorum interpretatione non est nunc dicendum a nobis, nam sufficiunt supra dicta de casibus reservatis, præter alia communia, quæ statim addemus; cætera enim, consulendo et attente considerando ipsa privilegia, facile intelligentur.

5. *Variis modis indulgentia plenaria conceditur.* — Denique aliquando fit hæc concessio generalis, per jubilæum in ordine ad indulgentiam aliquam lucrandam, vel per alia diplomata Pontificia, quæ ad certum tempus conceduntur, ob aliquam publicam causam; qualis est concessio, quæ fit per bullam Cruciatæ, de cujus expositione multa in Hispania scripta sunt; et de jubilæo scripsit Navarr.; et quoties tales concessionem fiunt per bullas seu jubilæum, novæ oriuntur dubitationes practicæ, quæ vix possunt sub scientiam cadere; et ideo fere non est necesse aliam regulam hic constituere, nisi ut ab hominibus doctis proprietas verborum consideretur, et juxta principia juris, vel alia a Theologis recepta, verba explicentur.

6. Illud verò prætermitti hoc loco non potest, quod ad explicandas universales clausulas necessarium est. Interdum enim conceditur indulgentia plenaria per bullam, et nihil aliud additur, quod ad absolutionem censurarum pertineat; aliquando vero conceditur illa indulgentia sub hac forma, *per modum jubilæi*, et nihil aliud explicatur; nonnunquam additur clausula generalis, ut possit quis absolvi ab omnibus censuris vel ab omnibus censuris reservatis etiam Summo Pontifici; et nulla fit in particulari specificatio, neque etiam fit ulla exceptio. Sæpius vero additur exceptio censurarum bullæ Cœnæ, vel e contrario aliquando horum etiam fit specifica concessio, quæ interdum est absoluta sine declaratione, aliquando cum aliqua expressa additione vel exceptione. Denique interdum datur absoluta facultas absolvendi, interdum sub aliqua conditione, ut, v. gr., *satisfacta parte*, vel alia simili. De quibus formulis nonnulla notanda sunt, ex quibus poterunt facile alia intelligi; nam licet possint aliis modis variari, erunt potius materialiter, quam formaliter diversæ.

7. *Per solam concessionem indulgentiæ plenariæ non datur facultas, ut quis a censuris absolvatur.* — Prima igitur concessio solius indulgentiæ plenariæ ad rem præsentem est impertinens, quia certum est ex vi illius non concedi facultatem obtinendi absolutionem a censuris; nam hæc duo beneficia ac privilegia sunt valde diversa; et licet unum interdum concedi soleat in ordine ad aliud, tamen absolute, et secundum se considerata, unum in alio non continetur; sicut e contrario concessa facultate absolvendi a quibuscumque censuris vel peccatis, non propterea conceditur

indulgentia plenaria, ut per se notum est. Unde in bullis datis in favorem religionum sæpe conceditur, vel active facultas absolvendi a censuris reservatis, vel passive, ut ex eis absolvi possint, et nulla conceditur indulgentia. E contrario vero per grana benedicta sæpe conceditur indulgentia, et non facultas dandi vel obtinendi absolutionem a censura.

8. *Objectioni occurritur.* — Vide Navarrum, de Jubilæo, notab. 19. — Dices: per indulgentiam plenariam tollitur omnis pœna pro peccato debita; sed censura est quædam pœna peccati: ergo. Respondetur: si argumentum quidquam valeret, probaret, post concessam indulgentiam non esse necessariam absolutionem a censura, sed solum lucrari indulgentiam, ut per ipsam tollatur, quod est evidenter falsum, tum quia ad lucrandum indulgentiam necesse est, ut præcedat absolutio a censura, per se loquendo; et ideo sæpe conceditur hæc facultas propter fructum indulgentiæ; tum etiam quia per indulgentiam non tollitur omnis Ecclesiastica pœna; sed illa, quæ apud Deum manet propter peccata commissa, post remissionem eorum, quæ vel in alia vita luenda est, vel in hac per satisfactionem propriam expianda; et ideo ad summum tollitur per indulgentiam necessitas hujus satisfactionis, non vero absolutionis, vel dispensationis censurarum, vel irregularitatum, aut similium pœnarum.

9. *Num quando datur indulgentia per modum jubilæi, detur facultas absolvendi a censuris.* — *Graffis opinio.* — *Resolutio.* — At vero quando in concessione indulgentiæ additur, *per modum jubilæi*, quidam putant per illam particulam concedi facultatem absolvendi ab omnibus censuris. Quod indicat Jacobus de Graffis, in lib. 4 Casuum conscient., cap. 45, num. 29; nam illa particula, *per modum jubilæi*, aliquid addit supra indulgentiam; ipse autem putat jubilæum præter indulgentiam continere potestatem commutandi vota, et absolvendi a censuris, et casibus reservatis; et ideo cum indulgentia per modum jubilæi conceditur, facultatem etiam absolvendi a censuris concedi sentire videtur. Verumtamen id non est verisimile, quia explicatio illius vocis, *jubilæi*, et quod totam illam potestatem includat, nullo jure aut auctoritate ostenditur. Unde licet cum jubilæo sæpe soleat illa potestas vel facultas concedi, tamen jubilæus proprie eam non significat; sumpta est enim illa vox ex Scriptura, in qua *jubilæus* annum remissionis significabat; et

inde translata est ad significandam plenam remissionem, quæ per indulgentiam conceditur. Deinde illa potestas commutandi vota vel absolvendi a censuris, non est definita et certa, sed interdum ampla est et interdum magis restricta; ergo in absoluta voce jubilæi non potest intelligi concessa aliqua potestas hujusmodi. Quanta enim illa erit? non amplissima, quia hæc non semper, sed raro conceditur; neque cum certa aliqua restrictione, quia hæc nulla est definita, sed arbitraria, ad voluntatem concedentis; non est ergo verisimile, tam gravem potestatem tam confuse concedi; et ideo quoties conceditur, speciatim exprimitur, etiamsi jubilæus concedatur, ut ex usu constat. Quando ergo indulgentia conceditur per modum jubilæi, nihil aliud significatur, nisi concedi indulgentiam plenariam, qualis concedi solet in jubilæis. Quod si simul dicatur concedi indulgentiam plenariam ad instar jubilæi, est repetitio quædam ad majorem explicationem et commendationem indulgentiæ, non vero est nova concessio.

10. *An concessa facultate ad absolvendum ab omnibus censuris comprehendantur etiam reservatæ.* — Ut ergo potestas absolvendi a censuris concessa intelligatur, necesse est, ut apertis verbis exprimatur; tunc vero si verba sint universalialia, *ab omnibus censuris*, dubitari potest, an in ea concessione comprehendantur censuræ reservatæ. Videntur enim comprehendere, tum quia verba universalialia sunt; tum etiam quia alias nulla fieret specialis concessio, quoniam ad absolvendum a censuris non reservatis necessaria non est, cum ex jure communi conjuncta sit cum potestate absolvendi a mortalibus peccatis. Ego vero existimo in primis, vel nunquam, vel rarissime fieri concessionem sub illa præcisa forma verborum, quia esset valde confusa, et incerta, et aut nimia, aut fere nulla, ut rationes factæ declarant. Deinde dico, si talis concessio fiat, non esse extendendam ad casus reservatos, tum propter generalem regulam juris, quod *in generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus*, quæ est 81, in 6, et habetur etiam in cap. ultim. de Offic. vicar., in 6, et notavit Anton., 3 part., tit. 24, cap. 77, § 1, de qua plura statim; tum etiam quia quando casus reservati conceduntur, semper consueverunt exprimi in privilegio vel bulla; ergo quando non exprimuntur, signum est concessionem ad illa non extendi; tum etiam quia